

Considerații generale privind manevrarea textilelor arheologice din momentul descoperirii lor până în faza restaurării

Adela Dobrescu

În ultimii ani, în urma unor campanii arheologice susținute s-au descoperit mai multe complexe de textile arheologice. Complexitatea unei astfel de activități se impune a fi tratată cu seriozitate de toate acele instituții care, mai de vreme sau mai târziu, vin în contact cu acest gen de activitate. Este bine cunoscut faptul că siturile arheologice sunt de o mare varietate, dar cele care oferă cel mai mult material textil sunt săpăturile efectuate în cimitire sau în interiorul diferitelor lăcașuri de cult. Nu de puține ori aceste textile ne-au parvenit pe o altă cale: prin intermediul clisarnițelor, unde țesăturile de cult erau păstrate sau au fost zidite în pereții bisericilor. Totuși o mare parte a acestui tip de textile sunt descoperite în urma săpăturilor arheologice. Modul în care ele sunt descoperite, aduse la suprafață și transportate în laboratoarele de conservare-restaurare trebuie pus în discuție și mai ales soluționat.

De cele mai multe ori echipa care participă la săpăturile arheologice, la descoperirea unor asemenea textile, este formată numai din arheologi. Descoperirea și aducerea la lumină a sitului este meritul lor. Dar neglijarea unor principii în ceea ce privește scoaterea obiectelor textile din săpătură nu este permisă.

În mod corect echipa de arheologi care participă la săpături trebuie să fie în permanentă legătură cu laboratorul de conservare-restaurare. Mai mult, în cazul în care echipa de arheologi este conștientă că la scoaterea la lumină a unui mormânt sau cavou se poate întâlni cu textile arheologice ea trebuie să cuprindă și conservatori, restauratori și investigatori.

Deschiderea unui mormânt sau a unui cavou pune numeroase probleme de tehnică și metodologie. Momentul descoperirii sicriului în interiorul mormântului sau cavoului pune de la început câteva probleme care trebuiesc tratate cu multă seriozitate. La deschiderea mormântului trebuie să participe obligatoriu un biolog care să supravegheze acțiunea de extragere a sicriului. Odată extras din mormânt conservatorul-biolog este cel care va interveni primul. Echipat cu tot ceea ce se numește material de protecție el va prelua sicriul și va face primele intervenții. Echipamentul de protecție, care este obligatoriu pentru întreaga echipă care a participat la săpături, va fi alcătuit din:

- mănuși chirurgicale (în nici un caz mănuși cu pori);
- măști cu filtre de carbon;
- ochelari de protecție;
- combinezon de protecție.

Acesta este minimum necesar pentru a preveni accidente care ulterior se pot dovedi fatale. Este bine cunoscut faptul că virusii, diferitele specii de ciuperci, germeii, subzistă în anumite medii. Contactul lor cu aerul, apa sau epiderma poate duce la reactivarea lor. Diferiții virusi care în evul mediu au provocat adevărate molimi pot fi reactivați, iar prin simpla ignorare a echipamentului de protecție putem deveni gazde și purtători ai bolilor pe care aceștia le provoacă. Iată de ce rolul conservatorului-biolog are o importanță deosebită. El va preleva probe și este cel care cunoaște modalitățile de dezinfecție și dezinsecție imediată. Procesul de dezinsecție și dezinfecție se va face în containere care se închid etanș. Acțiunea imediată a conservatorului-biolog minimizează riscurile existente.

Odată realizat procesul de dezinsecție și dezinfecție, containerul închis etanș se va transporta în maximă siguranță la laboratorul de conservare-restaurare unde există condițiile

necesare pentru a putea deschide containerul și apoi sicriul. Condițiile în care se va desfășura această fază trebuie să fie asemănătoare cu cele din cavou:

- umiditatea relativă trebuie să fie aproximativ egală cu cea a cavoului;
- ferestrele încăperii să aibă filtre de protecție;
- temperatura să fie aproximativ egală cu cea a cavoului.

Șocul pe care-l vor suferi obiectele din sicriu va fi astfel mult diminuat, la fel și factorii de degradare.

După deschiderea sicriului și vizionarea conținutului se va hotărâ care sunt următoarele faze. E bine știut faptul că în cazul textilelor arheologice e nevoie de multă delicatețe și răbdare pentru a le scoate din sicriu. Datorită umidității ridicate firele vegetale devin friabile. Este știut faptul că în mediu umed firele textile se degradează foarte repede. Ele se păstrează foarte bine pe piept, deci în partea din față și în măsură mai mică în partea din spate. În unele cazuri se mai păstrează părți ale scheletului, care fac tema unor cercetări deosebit de interesante pentru biologi.

Scoaterea textilelor se face pe bucăți folosind spatule de os, din fibre de sticlă sau inox. Textilele vor fi așezate pe suporturi prevăzute cu plasă peste care a fost așezată în prealabil hârtie de filtru. În tot acest timp umiditatea relativă și temperatura trebuie menținute constante. Este de preferat ca la aceste operații să participe un număr mic de persoane, deoarece simpla lor prezență influențează factorii de mediu, care au la rândul lor o acțiune imediată asupra textilelor.

După așezarea lor pe aceste suporturi se va încerca stabilizarea lor în vederea restaurării. Conservarea textilelor este o muncă de durată care trebuie făcută cu multă atenție și responsabilitate. Natura fibrelor, care pot fi animale sau/și vegetale, trecerea de la un mediu la altul, adaptarea la noul mediu sunt probleme care trebuiesc luate în considerare atunci când începe munca de conservare.

În toate cazurile începerea lucrărilor este precedată de o comisie de conservare-restaurare care va aproba principalele coordonate pe care se va baza întreaga activitate de salvare. În cazul complexelor arheologice cu un inventar textil mare și o importanță deosebită se poate recurge la o comisie națională. Comisia trebuie să fie formată din arheologul care a făcut descoperirea, istoricul de artă, biologul, fizicianul, chimistul, conservatorii și restauratorii laboratorului unde au fost depuse textilele și din eventuali invitați.

O astfel de muncă poate dura ani la rând, de multe ori poate fi riscantă dar rezultatele sunt întotdeauna spectaculoase. Trebuie să înțelegem că descoperirea și punerea în valoare a unui complex textil arheologic nu poate și nu trebuie să fie munca unui singur specialist. Cu cât va fi acceptată mai repede ideea de echipă cu atât rezultatele nu vor întârzia să apară. În acest mod poate fi scurtată durata unei astfel de activități, care este foarte generoasă și se poate constitui în temă de cercetare pentru foarte mulți specialiști.

Some considerations regarding the archaeological textiles (Summary)

Archaeological textiles are a very important category in museum textiles. They are discovered in very hard conditions. Bringing them in to the light is a very dangerous move. That is way we have to be very carefull when we deal with such kind of objects. Their protection is a very important issue both for archaeologist and restorer.